

Asia: VN/7272/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 1 §:ään – Soveltamisala

Era kommentarer om 1 § – Tillämpningsområde

Laissa on kirjattu, että purkamisesta vastaisi ensisijaisesti voimalan omistaja. Idea toistaa sen tavan, joka Suomessa on tähän mennessä toteutunutkin. Tähän mennessä noin 50 käytöstä poistettua tuulivoimalaa on Suomessa purettu omistajansa toimesta. Kyseessä voidaan katsoa olevan maan tapa. Suomen uusiutuvat ry:n (myöh. Suomen uusiutuvat) ja tuulivoima-alan näkemyksenä on, että tämä maan tapa ansaitsee tulla virallistetuksi omalla lainsäädännöllään, jonka yhtenä tehtävänä on myös tukea oikeaa tietoa nykyisestä käytössä olevasta käytännöstä tuulivoimaloiden purkamisen osalta.

Lain ja pykälän perustelujen mukaan käytöstä poistettuna pidettäisiin voimalaa, joka on ollut poissa tuotannollisesta toiminnasta yli yhden vuoden ajan. Lausunnoilla olevan lain mukaan tällainen voimala tulisi purkaa. Pidämme aikaa lähtökohtaisesti aivan liian lyhyenä. Perusteluissa on kuitenkin huomioitu perustellusti, että vuoden ajasta on mahdollisuus poiketa, kun se liittyy tuulivoimalan huoltoon, toiminnan rahoitukseen tai omistussuhteiden järjestelyyn, jolloin lähtökohtaisesti tuulivoimalan käyttöä on tarkoitus jatkaa, kun poikkeustilanne esimerkiksi huollon osalta on saatu ratkaistua.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamista ja purkamisessa noudatettavaa menettelyä koskevia säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin voimaloihin niiden rakentamisajankohdasta riippumatta, kun taas purkuvakuutta ja kunnan toissijaista purkamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vain voimaloihin, joita koskevaa rakentamislupaa haettaisiin aikaisintaan vuonna 2028.

Koillis-Satakunnan Sähkö Oy/Killin Voima Oy pitää tärkeänä, ettei jo aiemmin rakennettuihin voimaloihin kohdistu takautuvasti uusia purkamisen laajuutta koskevia velvoitteita tai velvollisuutta ryhtyä jälkikäteisiin toimenpiteisiin.

Maan tapana on ollut purkaa käytöstä poistetut tuulivoimalat ja vanhojen voimaloiden maanpäälliset osat, mikä on jatkossakin perusteltua kuten kommentteissa 2–3 §:iin kattavasti perustelemme. Käytäntö on liiketoiminnankin kannalta tasapainoinen, koska velvoite purkaa tuulivoimala ja sen perustukset kokonaan asetettaisiin vuosikausia jälkikäteen, eikä 2010-luvulla rakennettujen tuotantolaitosten kohdalla ole ollut lainsäädäntöä, joka kyseisessä laajuudessa olisi kehottanut purkamaan teollisen tuotantolaitoksen nyt esitetyssä laajuudessa. Vanhojen tuulivoimaloiden purkuvelvoitteen ulottaminen maanpäällisten osien ulkopuolelle voi aiheuttaa vaikeita taloudellisia haasteita tuulipuistoyhtiölle. Lisäksi ympäristönäkökohtien perusteella muun kuin maanpäällisten osien purkamista ei voida läheskään aina pitää perusteltuna.

Kommenttinne 2–3 §:ään – Purkamisvelvollisuus ja purkamisen laajuus eräissä tilanteissa
Era kommentarer om 2–3 § – Nedmonteringskyldighet och nedmonteringens omfattning i vissa situationer

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että purkamisvelvollisuus koskisi voimalan maanpäällisiä osia, voimalan perustuksia sekä voimalaa ympäröivän pystytys- ja huoltokentän rakenteita, millä tavoitellaan puretun voimalan sijaintipaikan palauttamista voimalan rakentamista edeltäneeseen tilaan. Kyse olisi merkittävästä laajennuksesta nykykäytäntöön ja kohtelisi tuulivoimaa eri tavalla kuin kaikkea muuta rakentamista Suomessa.

Ehdotus tuulivoimalan koko perustuksen sekä pystytys- ja huoltokentän purkamisesta onkin ylimitoitettu, eikä se ole tarkoituksenmukainen velvoite. Tätä on luontevaa perustella purkulainsäädäntöhankkeen valmistelun omalla Suomen Ympäristökeskuksella laatimalla selvityksellä, jossa käsitellään purkuun ja varsinkin tuulivoimalan perustusten purkamiseen liittyviä ympäristövaikutuksia.

Selvityksen mukaan yleisesti ottaen on katsottu, että perustusten paikoilleen jättäminen ja maisemointi aiheuttavat vähemmän välittömiä ympäristövaikutuksia, kuten melua, pölyä, rekkarallia ja päästöjä purkamiseen verrattuna edellyttäen, että maisemointi tehdään asianmukaisesti kuten maassamme on ollut käytäntönä. Vaikutukset ovat pääosin paikallisia. Jos perustukset jätetään maahan, paikallista ja hetkellistä häiriötä aiheutuu maisemointiin käytettävien maa-ainesten siirrosta sekä tuulivoima-alueella että maa-ainesten ottopaikalla. Lisäksi tarvittavat raskaan liikenteen kuljetusmäärät ja työstä aiheutuvat häiriöt ovat huomattavasti purkamistyötä pienemmät.

Tähän perustuen Koillis-Satakunnan Sähkö Oy/Killin Voima Oy katsovat, että maatuulivoimaloiden purkamisen pääsääntönä kuuluu olla maanpäällisten osien purkaminen ja perustusten maisemointi, eli osittainen purku.

Ympäristöystävällisen energiantuotannon, eli tuulivoimatuotannon kohdalla, ympäristövaikutusten arviointi on itsestään selvää ja se kuuluu normaaliin sekä vakiintuneeseen toimintatapaan aivan tuulivoimahankkeen alusta alkaen. 25–35 vuoden aikana tuulivoimalan lähiympäristön ekosysteemi on ehtinyt pitkälti asettua tai vakiintua. Siksi maanpäällisten osien purkaminen on perustellumpi tapa toteuttaa purkaminen, koska perustusten purkamisen ympäristövaikutukset ovat SYKE:n selvityksen osoittamana erittäin suuret.

Purkamisen laajuutta eräissä tilanteissa -pykälän kohdalla korostuu mahdollisuus määrätä purkamisluvassa toteutettavan purkamisen laajuus. Koillis-Satakunnan Sähkö/Killin Voima Oy korostavat, että maatuulivoimaloiden purkamisen pääsääntönä kuuluu lainsäädännöllisestikin tulevaisuudessa olla maanpäällisten osien purkaminen eli osittainen purku. Siinä perusteluna on ympäristövaikutusten huomiointi ja purkamisen ympäristövaikutusten pitäminen kohtuullisina. Sinänsä ajatus tapauskohtaisen arvioinnin korostumisesta purkamisluvan myöntämisessä on järkevä, kun purkamisen ja varsinkin perustusten purkamisen haitalliset ympäristövaikutukset huomioidaan.

Purkamislupa toimintatapana korostaa kunnan roolia päätöksentekijänä, mikä sopii lähienergian ja -demokratian yhteyteen. Toisaalta purkamisluvan monipuolinen rooli purkamisen toimeenpanossa lisää vaatimuksia kunnan rakennusvalvonnalle. Pidämme kuitenkin erityisen haastavana sitä, että purkuvakuus esitetään asetettavaksi voimalan elinkaaren alussa ja purkamisen laajuus määritettäisiin vasta voimalan tultua elinkaarensa päähän. Tämä johtaa todennäköisesti vakuuksien ylirajoittamiseen, sillä pääsääntöisesti ympäristönäkökohtien vuoksi tulee olemaan perusteltua jättää voimaloiden perustukset purkamatta.

Kommenttinne 4–6 §:ään – Vakuutta koskevat säännökset
Era kommentarer om 4–6 § – Bestämmelser om säkerheten

-

Kommenttinne 7 §:ään – Purkamisesta määrääminen
Era kommentarer om 7 § – Föreläggande om nedmontering

-

Kommenttinne 8 §:ään – Voimalan omistajan konkurssi
Era kommentarer om 8 § – Kraftverksägarens konkurs

-

Kommenttinne 9 §:ään – Viranomaistehtävästä kunnalle suoritettava maksu
Era kommentarer om 9 § – Avgift som betalas till kommunen för myndighetsuppgifter

On perusteltua, että kunnan hieman kasvaviin hallinnollisiin tehtäviin esim. purkuvakuuden myötä, huomioidaan muutos pienellä maksulla kunnalle. Maksun tulee perustua todelliseen valvonta- ja hallinnointityöhön, olla siten kohtuullisella tasolla, ettei maksusta synny investointia kielteisesti rasittava lisämaksu. Huomioitavaa kuitenkin on, että yleisenä käytäntönä kunta ei maksa laadittavia tuulivoimaosayleiskaavojen kustannuksia, ja myös rakentamisluvat kerryttävät kunnan kassaa. Perusteltua on laatia valtakunnallisesti yhtenäiset maksuperusteet, etteivät maksukäytännöt eriydy hallitsemattomasti toisistaan.

Kommenttinne 10 §:ään – Viittaus rikoslakiin

Era kommentarer om 10 § – Hänvisning till strafflagen

On tärkeää, ettei rikoslain viittaus muuta purkulainsäädännön ja sen veloitteen luonnetta rikosvastuuvetoiseksi, vaan pääpaino pysyy hallinnollisessa ohjauksessa (kehotus → määräys → teettämisuhka), ja rikosoikeus tulee kyseeseen vain selkeissä, vakavissa laiminlyönneissä. Maantapana kuitenkin on ollut tuulivoimaloiden purkaminen omistajansa toimesta.

Kommenttinne 11 §:ään – Voimaantulo

Era kommentarer om 11 § – Ikraftträdande

Porrastettu voimaantulo on kannatettava, mutta riittämätön. Säännöllisesti epävarmana etenevä uusiutuva energiaa koskeva lakivalmistelu ja sen päätöksenteko ovat tehneet sääntelyn ennakoinnista epävarmaa. Siirtymäajan tulisi uusien rakentamislupien kohdalla olla kaksi vuotta esitetyn vuoden sijaan. Siirtymäajan perusteluissa on hahmotettu hyvin tarve vakuusveloitteen kaipaavan valmistautumista. Siksi siirtymäaikaa onkin syytä olla riittävästi muun muassa rahoitusjärjestelyjen ja maanvuokrasopimusten päivityksiin liittyen.

Kommenttinne 56 b §:ään – Maatuulivoimalan purkamislupa

Era kommentarer om 56 b § – Rivningslov för landbaserade vindkraftverk

Purkamisluvan yhteydessä toteutettavan ympäristövaikutuksia koskevan selvityksen eli esimerkiksi perustusten purun vaikutuksia selvittävän tutkimuksen sisällön tulee olla suhteutettu rajalliseksi selvitykseksi, että se on pragmaattisesti toteutettavissa, ja ettei joka purkuhankkeeseen synny raskasta ympäristövaikutusten arvioinnin tyyppistä menettelyä.

Kommenttinne koskien muita rakentamislain muutettavaksi ehdotettavia pykälä

Era kommentarer om övriga paragrafer som föreslås bli ändrade i bygglagen

-

Kommenttinne koskien maatuulivoimalan rakentamista koskevaan lupahakemukseen liitettävää selvitystä voimalan purkamisen kustannuksista

Era kommentarer om den utredning av kostnaderna för nedmontering av ett landbaserat vindkraftverk som fogas till ansökan om tillstånd att bygga ett landbaserat vindkraftverk

-

Kommenttinne vaikutusten arviointiin

Era kommentarer om bedömningen av konsekvenserna

-

Muut kommenttinne hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin (luvut 1–12, lukuun ottamatta lukuja 4.2 Pääasialliset vaikutukset ja 7 Säännöskohtaiset perustelut)

Övriga kommentarer om den allmänna motiveringen till utkastet till regeringsproposition (kapitlen 1–12, med undantag av kapitel 4.2 Huvudsakliga konsekvenser och 7 Specialmotivering)

-

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Allmänna kommentarer om utkastet till regeringsproposition

Koillis-Satakunnan Sähkö Oy/Killin Voima Oy kiittävät mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta.

Luonnos ei kuitenkaan ole vielä kaikilta osin tasapainoinen. Kaikki voimaloiden omistajat haluavat ja ovat valmiita purkamaan tuulivoimaloiden maanpäälliset osat. Sen sijaan perustusten sekä nosto- ja huoltokenttien purkamista koskeva lähtökohtainen vaatimus asettaa tuulivoimarakentamisen epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa muuhun rakentamiseen, jossa vastaavanlaista velvoitetta ei ole. Sääntelyn tulisi kokonaisuutena olla parannus maanomistajille, tuulivoimayhtiöille ja kunnille. Maanomistajien roolia selkeytetään, mutta lisääntyvät kustannukset varsinkin purkuvakuuden kautta voivat hyvinkin rokottaa vallitsevaa maavuokratasoa, koska kustannuksia tulee lisää ja ne osin ovat myös pois maanomistajien vastuulta. Tuulivoimayhtiöt ottavat mielellään vastaan purkuvakuuksien paremman julkisuuden, minkä tarkoitus on myös vahvistaa oikeaa tietoa purkuaiheesta julkisuudessa. Epätasa-arvoinen kohtelu ja takautuva velvoite purkaa perustukset erityisesti myös olemassa olevista tuulivoimaloista on kova vaatimus. Jos investoijat ja maanomistajat molemmat voivat olla uudistuksen jälkeen pettyneitä, niin näkymä kiinteistöverojen kasvulle kunnissa on aiempaa heikompi.

Lainsäädännöllä ei tulisikaan luoda uutta epävarmuutta tai uhkatekijöitä investointien toteutumiseksi, kun kyse on Suomen kasvua ja kilpailukykyä tukevista puhtaan siirtymän toimista. Lakia onneksi voi vielä muokata tasapainoisemmaksi, jotta yhteiset tavoitteemme kasvusta ovat mahdollisia.

Rantala Anu
Koillis-Satakunnan Sähkö Oy - Killin Voima Oy/Koillis-Satakunnan Sähkö Oy